

LA REVOLUCIÓ SILENCIOSA DE L'AUTENTICITAT

RAMON PRAT I PONS

Vicari general de la diòcesi de Lleida

RESUM: En aquest article, el professor Ramon Prats explora una de les categories filosòfiques i teològiques més rellevants del segle XX: l'autenticitat. Després d'un diagnòstic de la cultura actual, planteja diferents tipus d'autenticitat i formes per articular en la vida pràctiques aquesta categoria bàsica per a ésser creïbles.

PARAULES CLAU: esperança, autenticitat, angoixa, indignació.

The Silent Revolution of Authenticity

ABSTRACT: In this article, Professor Ramon Prats examines one of the most relevant philosophical and theological categories in the 20th century: authenticity. After a diagnosis of the current culture, he sets out different types of authenticity and practical ways of articulating this basic category in life to be believable.

KEYWORDS: Hope, authenticity, anxiety, indignation.

332

Malgrat les greus dificultats que vivim actualment, la nostra època de canvi és estimulante, perquè al mateix temps que hem de fer front a uns grans reptes i desafiaments, també se'ns obren unes noves oportunitats i uns nous signes d'esperança amb vista al futur. Un canvi profund de la societat és possible.

Entre els *reptes* més significatius podem subratllar aquests: eradicar del tot el drama de la fam al món, el respecte de l'ecologia, la maduració de la democràcia real, el diàleg intercultural i interreligiós a nivell planetari, la urgència d'una esperança històrica i transcendent, que ens permeti caminar amb serenitat. Entre els *signes d'esperança*, podem destacar-ne aquests: la força del testimoniatge de persones individuals i de diversos col·lectius compromesos que ens inviten a ser bona gent, la mirada intel·ligent i visionària d'algunes persones, a partir d'una mirada penetrant a l'interior de la història, que assenyalen amb lucidesa unes fites de futur i de llibertat per a tothom. Especialment, cal destacar el lideratge moral d'algunes persones autèntiques que integren amb harmonia la reflexió amb el compromís i la utopia, perquè allò que pensen ho diuen oportunament i ho fan a la vida diària. L'autenticitat personal, relacional i espiritual és la nova terra promesa de la humanitat.

Hi ha diverses línies de recerca significatives en el camp de l'ètica, de la psicologia i la política, que van aportant uns elements regeneradors molt necessaris. En aquesta perspectiva, vull destacar la línia de recerca del Dr. Ramon Rosal i la Dra. Ana Gimeno de l'Institut *Erich Fromm* de Psicologia Humanista de Barcelona, perquè és una línia d'investigació oberta, integral i diversificada que, al mateix temps, articula la reflexió científica amb la verificació pràctica¹.

En aquesta mateixa perspectiva, podem trobar una munió de pensadors, d'autors i de centres de recerca que, des de fa anys, aporten elements amb vista a la transformació de la societat. Actualment, aquest pensament transformador s'ha concretat en diverses línies de praxi transformadora, a l'entorn de la pregària, la contemplació, la pràctica zen i ioga, els grups de teràpia humanista, les escoles d'espiritualitat, etc. És el que podem descriure com la revolució silenciosa de l'autenticitat.

Tanmateix, crec que al mateix temps que es va elaborant aquesta mirada científica, ètica, psicològica, econòmica i política, cal donar-se permís per tractar d'intuir el futur que encara no existeix, i anticipar una utopia que generi la força per caminar amb fermesa i senzillesa, però sense defallir. En aquesta perspectiva d'utopia i d'esperança, he situat la meua recerca interior al llarg de les darreres dècades i en aquest text vull suggerir algunes de les descobertes que he anat fent i conclusions a les quals he arribat. Ho intentaré fer amb respecte, sinceritat, veracitat i implicació. La clau d'aquesta utopia del present amb vista al futur és l'autenticitat i la revolució que es genera quan aquesta actitud de fons es produeix en la societat.

La paraula autenticitat ve del terme "autor", és a dir, de la capacitat que tenim cada dona i cada home d'ésser nosaltres mateixos i d'ésser subjectes de la pròpia vida, tal vegada amb errors, però sense fer-nos trampes internes, ni enganyar els altres, ni tancar-nos al misteri emergent i lluminós del fons de la realitat. Aquesta autenticitat ha estat expressada bellament fa dos mil anys pel text de les benaurances evangèliques, quan Jesús de Natzaret afirma: "*Que el vostre llenguatge sigui sí, quan és sí; no, quan és no. El que es diu de més és del Maligne*"².

¹ A manera d'exemple, que a més a més ofereix una bibliografia abundant, vegeu la recerca de l'Institut *Erich Fromm* de Psicologia Humanista de Barcelona: Ramon Rosal, *¿Qué nos humaniza? ¿Qué nos deshumaniza?*, Ed. Desclée de Brouwer, Bilbao, 2003; *Valores éticos o fuerzas que dan sentido a la vida: Qué son y quiénes los vivieron*, Ed. Milenio, Lleida, 2012; Ramon Rosal Cortés y Ana Gimeno-Bayón Cobos, *La Búsqueda de la autenticidad. Reflexión ético-psicológica*, Ed. Milenio, Lleida, 2011.

² Mt. 5, 37.

Una icona pública i notòria d'aquest model d'autenticitat ho és el papa Francesc. En el seu llenguatge corporal reflecteix l'autenticitat amb la seva mirada serena, tendra i sense por que, al mateix temps, irradia una rialla serena i alegre. Aquesta autenticitat porta a la creativitat i a l'esperança. El papa Bergoglio ho ha expressat amb claredat en el seu escrit *Evangelii Gaudium*, quan invita a no perdre el temps en lamentacions, ni a buscar culpables de la situació, ni a fer-se mal a si mateix o als altres, sinó que fa una crida a l'autenticitat, que, en el seu llenguatge argentí, concreta amb aquests cinc qualificatius d'acció: “*primerear, involucrarse, acompañar, fructificar y festejar*”³. És tot un programa de renovació de la humanitat des de les seves arrels. Especialment és significatiu el neologisme i la paraula “*primerear*” que equival a anticipar-se a obrir camins amb llibertat i decisió, amb dret a equivocar-se, però no a mentir, ni a camuflar la veritat pensada i sentida.

Quan observem amb respecte el nostre entorn, veiem que hi ha força gent que viu aquesta autenticitat en la vida diària, d'una manera humil i senzilla. Efectivament, quan observem el nostre entorn amb una actitud contemplativa, podem verificar que hi ha persones que, sense fer soroll, fan la seva feina ben feta i generen al seu entorn un ambient positiu i agradable. Certament, també hi ha gent que provoca malestar i tensió i encara es nota molt més. Malauradament, la gent autèntica no acostuma a ésser notícia i, si no vigilem, ens fixem més en els comportaments inautèntics.

Davant d'aquesta situació de la nostra societat, podem preguntar-nos: ¿No ha arribat l'hora d'optar per seguir els patrons de comportament de la gent autèntica, tant si es tracta de líders socials reconeguts, com el papa Francesc i altres, com si es tracta de gent més anònima, però que en el seu àmbit d'acció diària és tan important com el testimoniatge del lideratge social reconegut? Penso que ha arribat l'hora de no fer més el joc a la negativitat, sinó de viure el present amb llibertat creadora, confiança i abandó.

En aquest article, en un primer apartat, suggeriré unes pautes al lector per tal d'aprendre a observar els comportaments de les persones en la vida diària amb una mirada atenta i respectuosa. Fem aquesta observació per tal de descriure breument els grans trets i la *fenomenologia* del comportament de les persones i de les diverses col·lectivitats, tot tenint en compte la dimensió corporal, mental, psicosocial i espiritual. D'aquesta observació extraurem les *actituds*

³ *Evangelii Gaudium*, 24.

amagades darrere d'aquests comportaments de la vida concreta, tot mostrant-ne les seves raons i els seus límits.

Aquesta descripció fenomenològica, en un segon apartat, ens ajudarà a posar en relleu els grans *reptes* que desafien el camí de l'autenticitat. Aquest coneixement dels reptes implícits en el fons dels comportaments humans és bàsic per donar-hi resposta i obrir nous camins d'esperança.

En un tercer apartat, i a partir d'aquesta observació i formulació dels reptes de fons, reflexionaré sobre el camí vers *l'autenticitat interior personal*, amb un desig d'honestedat i transparència, sempre conscient de la dificultat que comporta la recerca de l'autenticitat interior personal, a causa dels sotrats i prejudicis que tenim impresos cada dona i cada home en el fons de nosaltres mateixos, dels quals sovint no en som conscients. De tota manera, hem de dir que la revolució de l'autenticitat l'hem de fer les persones reals amb les nostres potencialitats, i també els nostres límits i mancances.

En un quart moment, faré alguns suggeriments a l'entorn de *l'autenticitat relacional*, és a dir, sobre la capacitat que tenim tots plegats d'obrir-nos els uns als altres, des del fons de nosaltres mateixos, i de compartir mútuament les descobertes en el camí compartit vers l'autenticitat. És veritat que solament podem expressar el que pensem des de la consciència de la pròpia limitació; tanmateix, ho podem intentar fer amb una opció decidida de dir les coses pel seu nom, amb dret a equivocar-nos, però tractant de fugir del parany de dir les veritats a mitges, dissimulades o camuflades.

Finalment, en un cinquè moment, intentaré relacionar l'autenticitat interior i la relacional amb l'obertura al misteri de l'autenticitat total, que és la capacitat de sorpresa davant el misteri interior de la transcendència de Déu, que des de sempre ha estat present dins de nosaltres mateixos, però que sovint no en som conscients a causa de la carència d'autenticitat. La fe no és res més que rebre una llum que ens ajuda a prendre consciència d'aquesta profunditat misteriosa del nostre ésser interior que ens fa únics i irrepetibles i germans de tots els altres éssers humans.

I. Fenomenologia de l'autenticitat en la vida diària

Les persones mostrem el que som amb el nostre llenguatge verbal, però encara més amb el llenguatge corporal, psicosocial i espiritual. En la vida de cada dia veiem que hi ha gent que s'expressa amb autenticitat. Normalment són persones silencioses i humils, que no tenen afany de protagonisme, que són on han de ser, i que fan el

que han de fer el millor que saben i poden. Aquesta és la gent que sosté la comunitat i la fa viable. Podem trobar aquestes persones a tots els nivells de la societat, des de la base social fins als dirigents, tot i que en la mesura que hom disposa de més poder intel·lectual, social, econòmic, polític i religiós, es fa més difícil mantenir aquesta transparència i innocència crítica.

Tanmateix, també hi ha molta gent que ordinàriament viu, pensa i actua des de la carència d'autenticitat. Hi ha un sector que expressa aquesta manca d'autenticitat d'una manera palesa i clara. Es pot observar en alguns diàlegs interpersonals de la vida quotidiana i, assenyaladament, en les declaracions, confrontacions i debats diaris dels dirigents polítics, els experts, els educadors i els periodistes. Sovint veiem clarament que, en les seves afirmacions, o bé estan mentint, o bé parlen per parlar, o bé critiquen durament i injustament els altres sense cap sentit autocrític.

Hi ha un altre sector de gent que, al primer cop d'ull, aparentment, s'expressa amb autenticitat, però que camufla una part important de la realitat, o bé que diu la veritat a mitges, la qual cosa sovint acaba per esdevenir la mentida més gran.

 336

La regeneració de la convivència social i de la joia de viure passa per la regeneració de l'autenticitat. Per això, al costat de les revolucions pendents, aquesta de l'autenticitat és una de les més urgents. A més a més, és una revolució que té un doble moviment social, de dalt a baix, és a dir, dels dirigents vers els ciutadans, i de baix a dalt, és a dir, des de la ciutadania vers els dirigents, i que, per tant, és una revolució en la qual podem participar tots plegats, perquè tots podem ésser subjectes actius en la comunitat.

Per encetar el camí, ens hem de situar correctament en l'observació i discernir els diversos punts de partença. Bàsicament hi ha quatre punts de partença que poden condicionar i, fins i tot, bloquejar els processos de renovació de l'autenticitat. Aquests diversos punts de partida, en algun moment de la nostra vida, ens afecten a tots, puix que, segons les diverses circumstàncies de la vida, anem canviant l'actitud i anem reaccionant com podem. Sentir-nos afectats pels canvis interns i externs és condició de possibilitat per intentar encetar el camí de l'autenticitat. De tota manera, a poc a poc, el camí es va depurant i es va sedimentant una actitud cada vegada més madura.

1. Una primera actitud és la fuga de la realitat

Es tracta d'aquelles persones i grups que veuen el problema, però que, d'una manera més a menys conscient, miren cap a l'altre costat

i eludeixen la responsabilitat personal solidària. Hi ha diverses varietats d'aquesta fuga de la realitat i, entre les més comunes, podem destacar aquestes: l'individualisme competitiu en el qual, lluitant contra els altres, no ens enfrontem mai amb nosaltres mateixos; el soroll sistemàtic que no ens deixa escoltar el batec de la vida; la renúncia a pensar amb llibertat per tal d'eludir els conflictes; l'activisme que no deixa temps per a sentir i per a pensar; el capitalisme salvatge que malauradament posa al centre de la vida l'imperi del diner i del consumisme que acaba per consumir les persones i, en definitiva, consumint-nos a nosaltres mateixos.

Aquestes fugues són molt clares, però hi ha una altra manera de fugir de la realitat més subtil i és la que gira a l'entorn del sectarisme de mirar la vida des d'uns esquemes ideològics rígids; la que es produeix quan ens tanquem en la pròpia ideologia sense acceptar cap tipus de fissura; la del racionalisme abstracte que viu sempre teoritzant als núvols; la del fanatisme que no accepta cap interpel·lació, la del fonamentalisme polític o religiós, la de dedicar-se a empastifar els altres amb crueltat, la de magnificar alguns aspectes parcials i secundaris de la vida, traient les coses fora de context. En definitiva, totes aquestes fugues de la realitat es podem resumir en una manca de seny.

2. Una segona actitud és l'angoixa

Aquesta és la reacció pròpia de les persones que, en veure la complexitat de la realitat política, econòmica, social i religiosa, reaccionen amb por i ho viuen des de la incomunicació, la soledat i la manca de silenci interior per objectivar els fets i les seves interconnexions. Aleshores, aquesta fuga genera una manca d'anàlisi de la realitat i condueix a l'anomia, al cansament vital, a la queixa sistemàtica, a l'escepticisme corrosiu, destructiu i autodestructiu, a l'agressivitat individual o tribal, i, al cap del carrer, al nihilisme. En algun moment de la vida, ningú s'escapa de l'angoixa.

3. Una tercera actitud és la humilitat

En el sentit etimològic de la paraula, és a dir, de la persona que viu la situació tocant de peus a terra (*humus*). Són les persones conscients de la dificultat d'assolir la veritat, però que viuen aquest cert escepticisme intel·lectual d'una manera oberta a la sorpresa, que tenen consciència dels límits i de la pròpia pobresa, que viuen el present d'una manera oberta i estan disposats a cooperar i pactar amb els

altres per tal de poder anar fent camí. Cada vegada més hi ha persones que viuen aquesta humilitat en la perplexitat i el silenci. Aquesta humilitat sovint es manifesta en un agnosticisme humanista obert, és a dir, que és conscient de la incapacitat d'assolir la veritat, però que opta per viure el present d'una manera compromesa, oberta i confiada.

Aquesta humilitat, finalment, també pot ésser viscuda com un *camí de recerca humanista i espiritual*. Aquest humanisme humil i la recerca espiritual, actualment, està endegant un camí nou i un nou pelegrinatge vers l'autenticitat. És un camí compartit per molta gent ben diversa que, sense eludir les diferències, són capaços de caminar plegats i sumar esforços vers el bé comú.

En aquest procés, iniciat fa temps però que actualment es fa cada vegada més palès, hem anat passant de la inconsciència a la queixa, de la queixa a la pregunta, de la pregunta a l'assaig de respostes contemplatives i transformadores, i de les respostes aïllades a la resposta humil utòpica i esperançada. Aquest procés dinàmic dibuixa l'itinerari de la revolució silenciosa de l'autenticitat...

El primer pas consisteix a passar *de la inconsciència personal a la queixa* davant d'allò que és injust, o bé que no és correcte. El segon pas es dona quan hom passa *de la queixa sistemàtica passiva a la capacitat de fer-se preguntes* a si mateix, o bé qüestionar els altres i les estructures socials. El tercer pas condueix de passar *de plantejar preguntes a proposar respostes* pràctiques, contemplatives i transformadores enfront de l'estatu quo. Finalment, l'autenticitat ens acompanya a passar *de respostes concretes aïllades a una resposta articulada i global, humil, però utòpica i esperançada*. Aquest procés exigeix una gran capacitat de renúncia a l'eficàcia immediata, perquè en realitat és una llarga marxa de transformació simultània, de la interioritat i de la incidència en l'ambient i en les estructures.

Si ho mirem amb perspectiva llarga, el camí de la revolució de l'autenticitat es va realitzant a l'interior de cada ésser humà que s'obre a la sorpresa des de la humilitat. Al mateix temps, també es va realitzant en l'ambient i en les relacions dels uns amb els altres mitjançant la comunicació autèntica i, finalment, va esdevenint un nou clima social universal mitjançant la creació d'una consciència d'autenticitat total.

Aquest camí de l'autenticitat es produeix en la vida diària de la ciutadania i en la vida concreta de persones diverses que caminen per l'itinerari del pelegrinatge de l'autenticitat. També avança mitjançant el testimoniatge d'aquells dirigents socials humils, que en la seva acció irradien una unitat profunda entre el que pensen, el

que diuen i el que fan. Aquesta unitat integral posa els fonaments d'un canvi profund de la societat en el camí de la veritat, la justícia, l'amor i la llibertat. Aleshores, tots plegats, ciutadans i dirigents, anem pelegrinant vers la utopia de l'autenticitat, i anem edificant unes noves estructures d'autenticitat.

Darrere d'aquesta fenomenologia personal i social, entre d'altres, hi ha quatre grans reptes que desafien l'autenticitat. El primer és el repte *d'elaborar els fracassos i els èxits* de la nostra vida concreta, per tal de viure amb realisme i esquivar el parany de la projecció exterior del nostre malestar interior. El segon és el repte de fugir de la pròpia responsabilitat personal, mitjançant *l'agressió i la intoxicació de la dignitat dels altres*. El tercer repte és el parany d'administrar inadequadament *l'ús del petit poder* que tenim cada persona. El quart desafiament és la necessitat *d'anar passant de la indignació*, en reacció a la falta d'autenticitat, *a l'admiració* en descobrir la bondat humil dels testimonis reals de l'autenticitat que hi ha en la nostra societat. Paga la pena, doncs, reflexionar i formular el pensament a l'entorn d'aquests quatre grans reptes, perquè netegen el camí real vers l'horitzó i la utopia de l'autenticitat.

He anat reflexionant sobre aquests quatre grans reptes des de fa molts anys. Ho he elaborat amb una actitud de silenci contemplatiu. Ho he compartit amb els altres, tot suggerint-ho en conferències, en la docència universitària i en el diàleg amb els altres. Amb el pas del temps, a poc a poc, ho he anat formulant aquests darrers anys i, finalment, ho he publicat mitjançant uns articles d'opinió a la premsa escrita. En aquesta aportació a l'entorn de la revolució de l'autenticitat, vull recapitular aquests quatre reptes i, també mostrar la interrelació que hi ha entre ells. Per aquesta raó, passo a exposar-ho en el següent apartat de l'article, tot mantenint el gènere literari propi d'uns articles d'opinió a la premsa escrita.

II. Els grans reptes que desafien el camí vers l'autenticitat

Per il·luminar la nostra recerca de futur, formularé amb precisió uns reptes que ens desafien, però que, al mateix temps, ens estimulen en el camí de l'autenticitat. Entre els reptes més cabdals podem destacar-ne alguns latents en la fenomenologia que hem observat i descrit en l'apartat anterior. El primer repte consisteix en l'elaboració interior dels *fracassos i dels èxits* viscuts al llarg de la nostra vida personal. El segon repte és la fuga permanent de les nostres pròpies contradiccions mitjançant la pràctica de *la rumorologia*, que intoxi-

ca la vida dels altres. En tercer lloc, la dificultat i la necessitat d'aprendre a fer un *bon ús del petit poder que tenim cadascú*. Finalment, l'articulació de la *indignació*, davant la manca d'autenticitat que observem a la societat, amb l'*admiració*, davant els testimonis humils d'autenticitat que també es donen al nostre entorn.

1. Elaboració interior del fracàs i l'èxit⁴

La vida humana és una aventura sorprenent. Al llarg dels anys, anem escrivint la pròpia història amb el cos, la ment, l'afectivitat, l'entorn social i l'esperit. Tanmateix, hi ha unes actituds que ens poden desorientar i fer perdre l'horitzó. Són les reaccions internes que es produeixen davant *els fracassos i els èxits*. Ambdues reaccions, tot i que al primer cop d'ull puguin semblar contradictòries, sovint es barregen. Les persones vivim aquesta tensió entre el fracàs i l'èxit, però la societat també experimenta la mateixa tensió. Després de les vacances de l'estiu i davant d'un nou curs, a l'entorn de la diada de l'11 de Setembre, penso que paga la pena reflexionar a l'entorn de la tensió *fracàs/èxit*, per tal de seguir caminant en la via de la maduresa i de la pau.

340

Quan experimentem un *fracàs* sentim dolor físic, psíquic, social o espiritual, però ens ajuda a prendre consciència dels nostres propis límits i, com a conseqüència, ens estimula a viure amb seny. Per exemple, la vivència d'una malaltia ens fa patir, però ens fa tocar de peus a terra i, si ho vivim amb seny, ens ajuda a madurar. Amb tot, una malaltia mal integrada pot provocar decepció i, de vegades, depressió. El mateix podem dir d'un fracàs afectiu, econòmic, professional o social.

Amb la vivència de l'èxit ens passa el mateix. L'èxit ben orientat ens fa créixer en l'autoestima i ens dóna un nou alè de vida. Però, si hom creu que, perquè ha tingut un èxit, és més que els altres, desenvolupa un *ego* alienant, que porta a la prepotència, a l'orgull, és a dir, a la insensatesa. Per exemple, un èxit professional pot ésser una font de joia, però, si hom no és conscient dels propis límits, pot generar una arrogància ridícula. El mateix podem dir dels èxits físics, afectius, econòmics i socials.

La pregunta, doncs, és: *Com convertir els fracassos i els èxits en un camí de maduresa, evitant els paranys de la depressió i de l'arrogància?* És la *pregunta del milió*, és a dir, la clau de la joia de viure. Per això,

⁴ *El fracàs i l'èxit*, dins del diari *Segre*, 8 de setembre de 2014.

atès que ningú no pot donar una resposta exhaustiva a la pregunta, solament gos suggerir alguns elements que ens ajudin a reflexionar i a madurar, a partir dels fracassos i dels èxits.

El primer element consisteix a vetllar per tal que ni el fracàs ni l'èxit *contaminin* tota la nostra persona i la societat, i ens facin perdre el sentit de la complexitat de la realitat. Per exemple, una malaltia sempre és font de sofriment, però si la persona no es deixa contaminar, la mateixa malaltia pot esdevenir una font de creixement en la maduresa, tot descobrint allò que realment val la pena. Podem dir el mateix d'un èxit social si no caiem en el parany de la contaminació personal i social, perquè ens ajuda a créixer en l'autoestima, però sense perdre de vista que hom no és l'*amo* dels dons que ha rebut, sinó solament l'*administrador*.

El segon element rau en la necessitat d'espais de *silenci reparador*. El silenci és la condició de possibilitat per escoltar la vida en la seva complexitat i totalitat. Altrament, el soroll exterior, i encara més el soroll interior, contaminen tota la persona i, llavors, l'èxit pot conduir a la prepotència, i el fracàs, a la depressió.

El tercer element que ens pot ajudar són els *espais de diàleg i comunicació* autèntica amb els altres. Aquest diàleg, en què compartim la realitat viscuda, ajuda a superar el parany de l'aïllament. Aleshores, en la relació amb els altres, podem superar l'etapa d'una relació de *coneguts, o de companys*, que és positiva però feble, i obrir-nos a l'experiència de l'*amistat* i de la joia compartida.

Evitar la *contaminació interior i exterior, experimentar el silenci reparador i viure el diàleg*, com a camí de la recerca de la veritat, ens va obrint al misteri de la vida i, aleshores, anem descobrint que els fracassos són una pedagogia que ens prepara per a la *mort*, que fa molt de respecte, i que els èxits també són una pedagogia vers l'*esperança històrica* que ens prepara per a l'obertura a la *transcendència* o bé, dit en llenguatge cristià, ens obre a la *resurrecció*.

L'elaboració d'aquestes experiències no contaminades del fracàs i de l'èxit, en definitiva, ens preparen per poder copsar el sentit últim de la vida, la del *misteri de la mort i de l'amor*. Amb el pas dels anys, fins i tot, ens desvetllem al pressentiment que l'amor és més fort que la mort.

En aquesta etapa històrica de la humanitat, assenyaladament la que avui vivim a Catalunya, és urgent l'aportació de la maduresa d'aquestes *persones autònomes i no contaminades*, per tal que, a banda de la seva realització personal, ajudin la comunitat a reeixir en el camí de la vivència madura de la nostra identitat nacional, i de la transformació de la nostra societat en el respecte, la justícia, la pau, la llibertat i l'esperança.

2. *Fugir de la rumorologia intoxicadora*⁵

Un dels mals corrosius de la nostra societat és la facilitat amb què jutgem els altres i en fem una caricatura. Quan el que afirmem correspon a una certa realitat, s'anomena murmuració. Quan és fals, en diem calúmnia. La calúmnia no té cap justificació, però hi ha gent que pensa que murmurar és correcte. Tanmateix, si hom ho pensa bé, afirmar i subratllar les errades dels altres tampoc es pot justificar en la majoria de les situacions, perquè ben sovint no disposem de tota la informació i, aleshores, la frontera entre la calúmnia i la murmuració es desdibuixa. Per això, més que parlar en termes teòrics, cal parlar de la gelosia, l'enveja i la rumorologia, que són el suc de cultiu de la murmuració i la calúmnia.

Aquesta malaltia social afecta les persones individuals, però també és una pràctica de les institucions socials, econòmiques, polítiques, culturals i, fins i tot, de les religioses. Hom pot dir que encara és pitjor l'agressió física, però crec que a llarg termini no es poden separar gaire l'una de l'altra. Paga la pena, doncs, reflexionar sobre aquesta malaltia social.

342

L'agressió verbal neix del cor de la persona, embruta l'ambient i acaba per incrustar-se a les estructures. He observat que les persones que agredeixen verbalment sovint acostumen a ser gent poc evolucionada, sovint amb una imatge pròpia més aviat baixa, que fuig de la pròpia feblesa personal i de les pròpies contradiccions. La gent intel·ligent normalment es dedica a construir i crear, la qual cosa els allunya de perdre el temps i fer-lo perdre als altres posant-se en la seva vida. Aquestes persones constructives, amb la seva aportació positiva, encara són més crítiques, perquè ofereixen una alternativa millor.

Quan la pràctica de l'agressió verbal és freqüent acaba per embrutar l'ambient i, aleshores, bloqueja la pau, la solidaritat i l'harmonia, perquè hom ha de tenir molta personalitat per no entrar en el joc brut. Tanmateix, la gent més madura, crítica i evolucionada no entra mai en aquesta patologia, perquè sap molt bé que l'agressió verbal comença per fer mal als altres, però acaba per girar-se contra un mateix.

Les institucions socials tampoc no escapen d'aquest parany. Si observem l'univers econòmic, polític i cultural, ens podem adonar fàcilment que en general no es parla bé dels altres i, en canvi, es

⁵ *La rumorologia*, diari *Segre*, 30 d'abril de 2014.

magnifiquen les seves contradiccions, o bé es fan córrer rumors falsos i corrosius. Aquesta pràctica social també és un signe de feblesa i de falta d'horitzó comunitari. Sort en tenim que també hi ha moltes persones evolucionades, que no solament no fan cas de la rumorologia, sinó que esmercen la seva vida en l'edificació d'un ambient social i unes institucions basades en el respecte, el diàleg i la solidaritat.

A l'interior de l'Església, com ha destacat més d'una vegada el papa Francesc, també es practica l'enveja, la gelosia, la rumorologia, la murmuració i, fins i tot, la calúmnia. En aquest cas, la rumorologia i la calúmnia escandalitzen encara més i fan molt de mal al cristianisme, perquè l'evangeli, a banda de l'exigència de no fer mal a ningú, proposa l'amor a tothom i, fins i tot, l'amor als enemics. He de confessar, com a membre de l'Església, que la gelosia, l'enveja i la rumorologia és de les coses que més m'han decebut al llarg de la vida. De tota manera, hem d'afegir que, quan es tracta de la calúmnia, encara és molt més greu, perquè calumniar una persona, d'alguna manera, és assassinar de la seva dignitat humana.

Si volem tenir futur, hem de reaccionar amb decisió contra aquesta malaltia social, perquè, al mateix temps que anirem alliberant la societat, ens anem alliberant a nosaltres mateixos. L'eliminació de l'enveja, la gelosia i la rumorologia ens permet viure molt més feliços. Efectivament, en primer lloc, ens sentim més feliços quan estem sols amb nosaltres mateixos perquè ens hem alliberat d'una malaltia corrosiva. Al mateix temps, també ens permet mantenir unes relacions socials molt més gratificants a la feina, en família, amb els amics, amb els veïns, etc.

Cal fer una campanya de vacunació contra la gelosia, l'enveja, la rumorologia, –i no diguem contra la calúmnia– perquè és una de les condicions de possibilitat per a regenerar la política en la seva tasca de construir una societat habitable. Somnio el dia que els partits polítics, al mateix temps que exerceixen fermament la seva funció crítica respecte dels altres partits polítics, tinguin la categoria de valorar positivament llurs encerts. Aquest canvi d'actitud de cap manera seria un signe de feblesa, sinó de poder.

Tanmateix, on crec que hi ha d'haver un canvi substancial més gran, per tal d'assolir la credibilitat necessària per a la transmissió del missatge cristià, és en l'interior de l'Església. L'objectiu de l'Església és assolir la fraternitat de tota la humanitat, i aquest objectiu es concreta mitjançant el servei a tots els éssers humans, però assenyaladament en la vivència de la fraternitat dins de la comunitat cristiana. Somnio el dia que les comunitats cristianes visquin

unides, s'ajudin les unes a les altres i estiguin sempre al servei de tothom.

La pregunta és: *Com fer una campanya general per superar la violència verbal i la rumorologia a l'interior de cadascú, en l'ambient social i en les institucions econòmiques, polítiques, culturals i religioses? Per què no començar aquesta campanya avui mateix?*

3. *Aprendre a fer un bon ús del petit poder que tenim cadascú*⁶

La dita popular castellana “*si quiere saber como es fulanito, dele un despachito*” fa molta gràcia quan hom la sent per primera vegada, perquè és una imatge visual que està feta amb bon humor, i també amb una certa ironia. De fet, quan l'escoltem, pensem de seguida en els que manen en el món polític i en l'Administració pública, en els col·legues que dirigeixen el lloc on treballem i, fins i tot, pensem en gent que sembla que no té gaire poder, però que, quan mana en un lloc concret, per petit i insignificant que sigui, es fa valdre a base de bé.

344

Tanmateix, quan hom passa de riure la gracieta de l'expressió a reflexionar sobre el missatge que s'amaga al seu darrere sobre l'ús del poder, a poc a poc, es va adonant que aquesta expressió popular conté una gran saviesa. A més a més, hom descobreix que l'ús inadequat del poder no solament afecta els comportaments de les altres persones, sinó també la pròpia manera de viure i d'administrar el petit poder que les circumstàncies de la vida han posat a les nostres mans.

Molta gent pensa que darrere l'abús del poder hi ha gent prepotent, que pot fer-ho perquè li escau i li és permès. Tanmateix, quan anem descobrint que hi ha gent que abusa del poder, però que també hi ha una altra gent que utilitza el poder amb respecte a tothom i, fins i tot, amb elegància –i que aquestes persones, que actuen amb amabilitat, sovint són millors i molt més respectades–, aleshores, anem descobrint que darrere l'ús inadequat del poder s'hi amaga gent més aviat feble, que no confia que fa les coses bé i, per això, necessita mantenir els altres a ratlla. Les persones que actuen sense flexibilitat, ho fan perquè no estan segures de si mateixes i, justament per aquesta inseguretats, solament són capaces de veure les coses en blanc i

⁶ *Si quiere saber cómo es fulanito, dele un despachito...*, dins del diari *La Mañana*, 1 de desembre de 2014.

negre. Són persones afectivament febles, que necessiten un reconeixement social, però que, com que tenen por de no rebre'l lliurement, l'exigeixen amb una prepotència artificial, amb la qual cosa acaben per ser rebutjades i per perdre bous i esquelles.

En definitiva, darrere l'ús incorrecte de poder, hi ha sempre un "ego" infantil i inflat, que no ha madurat bé i que no pot elaborar la realitat, perquè té por dels altres. Es tracta de gent que, en definitiva, té por de pensar, d'estimar i ésser ella mateixa, i això la fa incapaç per al diàleg, la comunicació i la cooperació. Aquesta feblesa es pot verificar fàcilment quan aquestes mateixes persones que ocupen un càrrec l'han de deixar. En general, es queden aïllades i en una gran soledat. Finalment, acaben per assabentar-se del que són realment.

Exercir un petit o gran poder és bo quan prenem consciència que solament som administradors d'un tresor que no ens pertany, que se'ns ha donat a favor del bé comú. Ho va expressar bellament el poeta Salvador Espriu quan en el poema XXIV de La pell de brau afirma: *"Si et criden a guiar un breu moment del mil·lenari pas de les generacions, aparta l'or, la son i el nom (...). No esperis mai deixar record, car ets tan sols el més humil dels servidors"*.

Conscients que només som administradors d'un petit poder, aleshores, ens podem alliberar de les intoxicacions psicològiques i socials de les lluites de poder, perquè no ens cal un reconeixement infantil per part dels altres, sinó que en tenim prou amb la llibertat de poder servir el bé comú, des de la humilitat de reconèixer els nostres valors i els nostres límits. Això ens allibera de l'exhibicionisme i del servilisme, i ens obre als altres per tal que ens ajudin a superar les nostres mancances.

Quan administrem qualsevol tipus de poder, el que ens cal és sanejar la ment, l'afectivitat i l'esperit per tal de no viure enganyats. En tot cas, el que sí que hem de fer és vetllar acuradament pels drets dels més petits i els marginats de la terra, tal com el mateix Espriu expressa, bellament, quan acaba el poema esmentat suggerint que *"El desvalgut i el que sofreix per sempre són els teus únics senyors. Excepte Déu que t'ha posat dessota els peus de tots"*.

Aquesta dita popular *"si quiere saber como es fulanito, dele un despachito"*, a banda d'ésser un rodolí ben divertit, planteja la urgència de revisar la manera d'administrar el poder, certament, per part dels notables de la terra, però també ens invita a reflexionar de quina manera actuem quan exercim el petit poder que tots administrem. Hi ha, doncs, molta feina per a tothom. Mans a l'obra!

4. L'articulació de la indignació, davant la manca d'autenticitat, amb l'admiració, davant els testimonis humils de l'autenticitat⁷

He viscut dos moviments socials ben diferents, però que tenen en comú una actitud de fons: *la indignació davant la societat*. El primer moviment fou el del *Maig del 68*. El segon és l'actual moviment dels *indignats*. Els dos moviments són diferents, perquè el del maig del 68 es va produir en l'emergència de la societat consumista al món occidental, fruit de l'abundància. El moviment actual ha emergit a l'interior d'una societat en crisi, fruit de les carències polítiques, econòmiques, socials i culturals.

Ni al maig del 68, ni actualment, he amagat la meua simpatia per una certa contestació social, perquè crec que ja n'hi ha prou d'un model de societat al servei dels interessos d'una minoria que utilitza els altres. Per a un observador de la societat, aquesta manipulació, justament, és l'element comú d'ambdues situacions. Certament, les protestes sempre són ambigües i s'hi barregen actituds i interessos contradictoris. Sense renunciar al discerniment d'aquesta ambigüitat, em sembla que la contestació de fons està justificada. Fins i tot, podem dir que la indignació és un sentiment humà, que brota de l'autenticitat i que posa en relleu que la societat encara està viva.

346

Ens podem fer, però, aquesta pregunta: *N'hi ha prou amb la indignació per canviar la societat?*

La indignació és un primer pas per prendre consciència de la pròpia responsabilitat davant les contradiccions socials. Tanmateix, per passar de ser un "criticaire" a esdevenir una persona "crítica", cal fer un altre pas. El *criticaire* denuncia que les coses no van bé. El *crític* fa la mateixa denúncia, però hi afegeix l'anunci dels possibles camins de solució. L'actual moviment dels *indignats*, de vegades, ha donat aquest pas de ser criticaire a anar esdevenint crític i a buscar alternatives socials.

Per passar de ser *criticaire* a *crític* crec que, sense deixar la *indignació*, hom s'ha d'obrir a l'*admiració*. L'*admiració* és el sentiment aparentment contrari a la indignació, encara que en realitat n'és complementari. L'*admiració* es produeix quan, al mateix temps que hom s'indigna davant de situacions que haurien d'estar superades, no perd la capacitat d'observar unes altres persones que estan tan compromeses en el canvi de la societat, fins al punt que no els queda

⁷ *Indignats, però admirats*, dins del diari *Segre*, 13 de setembre de 2014.

gaire temps per criticar els altres, ni per pensar que són més que els altres. Senzillament, han observat la realitat social, n'han fet una crítica, han elaborat unes opcions, i passen de fer uns compromisos aïllats a viure compromesos.

Tant al *Maig del 68*, com en el moviment dels *indignats*, hi ha gent que actua d'aquesta manera. Per això crec que és important admirar aquestes vides compromeses positivament en el canvi social. Val a dir, també, que a totes les èpoques i en totes les situacions, hi ha dones i homes que estimen de veritat i lluiten per al bé comú sense defallir. Fins i tot algunes d'aquestes persones són capaces de donar la vida pels altres.

Em sembla que el moviment del *Maig del 68*, al costat dels seus valors i propostes alternatives socials, va quedar en ben poca cosa, perquè al costat de la indignació li va mancar l'admiració. Em sabria molt de greu que el moviment dels *indignats actuals* acabés d'una manera similar. Per això, sense deixar la indignació, cal estimular l'admiració.

El moviment dels *indignats* ha de promoure la reflexió política, econòmica, cultural, social i filosòfica. Per a la reflexió teològica, a més a més, és un "signe dels temps", és a dir, de la presència de Déu en la història de la humanitat. Efectivament, l'Evangelí va iniciar un moviment d'*indignats* dins la història, tot denunciant la manipulació de la dignitat de la persona i, al mateix temps, un moviment d'*admirats* davant la tendresa de Déu manifestada en la persona de Jesús de Natzaret, que amb la seva mort i resurrecció va segellar per sempre la força transformadora i incontrolable de l'amor.

Hom pot dir que la història mostra que els cristians no sempre hem estat testimonis creïbles de la fe que professem i que, davant d'això, cal viure una indignació evangèlica. Tanmateix, la història també mostra que sempre hi ha hagut cristians que ho han donat tot a favor dels altres, especialment dels pobres, i que han cooperat a la transformació de la societat. Davant d'això, també cal viure l'admiració evangèlica.

Quan hom tracta de viure al mateix temps la indignació i l'admiració, no perd el bon humor, fins i tot enmig dels conflictes i fracassos. Ho fa perquè tracta d'estimar i sap que la "pel·lícula acaba bé", perquè l'amor sempre és més fort que la mort. La indignació i l'admiració neixen de la *capacitat de sorpresa* davant la vida, que és l'actitud que ens permet llevar-nos cada matí pensant i sentint que val la pena haver nascut, que val la pena llevar-se i seguir explorant l'aventura humana.

II. L'autenticitat personal interior

La resposta crítica a aquests reptes que acabo de descriure ens pot obrir el camí de l'autenticitat i de créixer en una triple perspectiva: l'autenticitat personal interior, l'autenticitat relacional i l'autenticitat total.

La recerca de l'autenticitat interior és un pou sense fons, necessitat de llum i de força per explorar-lo i viure'l. No podem dir mai que hem assolit l'autenticitat, però podem caminar decididament vers l'horitzó de l'autenticitat amb fets i paraules. Per això, el pelegrinatge de l'autenticitat és un camí en què ens cal llum i força interior. Aquesta autenticitat personal interior és bàsica per transformar el món, perquè no és possible una societat autèntica sense ciutadans alliberats i en recerca de l'autenticitat⁸. Al mateix temps, també hem de reconèixer que l'autenticitat dels individus es desenvolupa quan l'ambient social i les estructures econòmiques, polítiques i culturals generen un clima d'autenticitat i, a l'inrevés, es complica molt l'autenticitat de la persona quan l'entorn ambiental i estructural no hi ajuden, o bé l'obstaculitzen.

348

L'autenticitat interior és un canvi mental, emocional, ètic, social i espiritual. Aquest canvi no consisteix a optar per un puritanisme anorreador, perquè ésser autèntics és compatible amb els errors inevitables de tot ésser humà, que vénen de les limitacions personals; tanmateix, hem d'afirmar que l'autenticitat no és compatible amb la mentida conscient, ni amb les veritats camuflades, o dites a mitges. Efectivament, l'autenticitat interior no és una qüestió ideològica, ni voluntarista, sinó que consisteix en una transformació de la ment i l'esperit, fruit d'un diàleg intern, diversificat i integral, amb el cos, la ment, les emocions, l'entorn social proper, l'entorn global mundial i, en definitiva, amb el misteri amagat en nosaltres mateixos i darre els fets i les petites coses de cada dia. Paga la pena, doncs, reflexionar breument sobre la força i les dificultats d'aquest diàleg divers i integral.

En el pelegrinatge de l'autenticitat, en primer lloc, hem *d'escoltar el cos*, perquè els éssers humans no vivim per compartiments, som una unitat integral i integrada. La base de tot és el cos. És el nostre cos el que pensa, el que viu l'afectivitat, el que es relaciona amb

⁸ Vegeu l'article *Autonomia. Independència. Interdependència*, dins la revista de pensament cristià de l'Abadia de Montserrat i la Fundació Joan Maragall, *Qüestions de Vida Cristiana*, 247 (2013) 133 – 153.

l'entorn immediat, amb la globalitat mundial, amb l'Univers i, en definitiva, amb el misteri insondable de l'acció de l'Esperit. Escoltar el cos és condició de possibilitat per harmonitzar-nos per dins i obrir-nos correctament a l'exterior.

L'harmonia del nostre cos ens permet escoltar les interpel·lacions crítiques de la *ment* i, també, rebre la lluminositat de les seves intuïcions. Per això, l'expressió lliure de la ment ens fa dones i homes lliures, dialogants, oberts, crítics i autocrítics. Aleshores la ment ens permet avançar pel camí de racionalitat, sense caure en els paranys de la irracionalitat, o bé del racionalisme. D'altra banda, aquesta racionalitat emergeix del cos, està oberta a la veritable afectivitat, a l'entorn immediat, a la globalitat del món i al misteri interior immanent i transcendent al mateix temps.

L'harmonia del cos i la llum de la ment ens ajuden a escoltar l'univers interior de les *emocions, els sentiments, l'afectivitat i l'amor*. Viure l'afectivitat d'aquesta manera esdevé un pont entre el misteri del nostre interior i la realitat material, interpersonal i total exterior. Aquest pont, al mateix temps interior i exterior a nosaltres, és el terreny de la comunicació en l'autenticitat. L'afectivitat interior ens relaciona harmònicament amb l'exterior i, aleshores i al mateix temps, la llum i la força exterior il·lumina el nostre cos i la nostra ment i, com a conseqüència, enriqueix el nostre interior. D'aquest diàleg en brolla l'autenticitat, perquè ens permet ésser autors i subjectes humils de la nostra pròpia vida.

El cos, la ment i l'afectivitat també van bastint un pont entre l'originalitat de cada persona, única i irrepètible, la comunitat fraternal humana i tot l'univers. De tota manera, aquest pont l'anem edificant mitjançant una relació transparent amb el nostre *entorn immediat*, és a dir, amb l'experiència de viure a casa, amb la família, amb els amics, a la feina, les aficions, el paisatge i l'horitzó immediat d'esperança. Al mateix temps, aquesta relació amb l'entorn immediat va esdevenint un laboratori d'una relació cada vegada més oberta a l'horitzó de l'infinit.

Des d'aquesta harmonia, a poc a poc, ens podem anar obrint a escoltar *l'entorn més global i total*. Madurem en aquesta obertura quan ens adonem que les persones som fraternitat amb tothom, sense excepció, i que l'entorn immediat forma part d'un paisatge cada vegada més ample fins a abastar l'infinit. Aleshores, també assagem el camí de l'autenticitat en la transformació de l'escala cultural de valors, de les estructures socials, econòmiques, polítiques, culturals i religioses. Podem anar deixant de pensar com a *illes tancades* i, sense diluir-nos en l'ambigüitat d'un *continent massificat*, difús i

anònim, anem descobrint la joia de viure unes interrelacions obertes, humils i gratificants.

Al mateix que anem aprenent a escoltar el cos, la ment, l'afectivitat, l'entorn immediat i l'entorn global i total, ens anem obrint al *misteri amagat en el fons* de cadascú de nosaltres mateixos, i també present en els altres, en tot el planeta Terra i en la immensitat d'un univers sense límits. Aleshores, ens adonem que aquesta obertura a unes relacions d'autenticitat, edificades en l'esperit, no és tant una vinculació a una realitat estranya a nosaltres mateixos, sinó a una presència que sempre havia estat dins nostre, però que no en teníem consciència per manca de llum interior i d'humilitat. Llavors, la pobresa inherent a la nostra condició humana esdevé resplendent i possibilita unes noves relacions d'autenticitat amb un mateix, amb els altres, amb la natura, amb la història i amb Déu.

L'obertura conscient al pelegrinatge de l'autenticitat personal també ens fa retrobar la innocència perduda, que és la *segona ingenuïtat*, aquella consciència que, sense perdre el sentit crític, conserva la transparència de l'infant que tots portem a dins. Aquesta innocència és la que ens fa superar la por al no-res i la por a desaparèixer, mitjançant l'obertura a l'esperança. Aquesta segona ingenuïtat crítica també ens ajuda a superar la por a l'impacte de l'infinit, en sentir-nos arrelats en el misteri que unifica totes les persones i les coses en l'amor. Aquest retrobament de la innocència perduda, la *segona ingenuïtat*, desenvolupa en nosaltres la capacitat de sorpresa, és a dir, d'indignació davant la manca d'autenticitat, i d'admiració davant el testimoniatge de persones i grups que reflecteixen la bellesa de l'autenticitat.

El camí de l'autenticitat personal dóna sentit a cada vida concreta, i fa de cada dona i de cada home una història única i irrepètible. Podem afirmar, doncs, que no cal demanar permís a ningú per encetar el camí de l'autenticitat, per continuar-lo en el dia a dia i seguir-lo sempre i fins a l'horitzó. Es tracta de *nàixer de nou*⁹.

L'autenticitat personal, al llarg de la vida, va superant els quatre reptes als quals m'he referit abans i, al mateix temps, és capaç d'aprendre de l'experiència del passat, d'albirar el futur sense por i comprometre's amb el present d'una manera conscient i conseqüent.

⁹ Jn. 3, 5 – 7.

III. L'autenticitat relacional

El misteri del nostre univers interior és inseparable del misteri que ens envolta, és a dir, del misteri de les altres persones, de l'ambient i de les estructures socials. Per això, al mateix temps que anem creixent per dins en l'autenticitat, anem desenvolupant unes noves relacions amb els altres. En aquest procés també anem prenent consciència de la importància de l'autenticitat relacional, perquè és inseparable de la pròpia autenticitat interior i de l'autenticitat de la nostra relació amb la natura, amb els altres i amb Déu.

En primer lloc, es tracta d'un procés de maduresa en la relació envers els altres, en el qual anem passant de l'aïllament a la relació, d'una consciència ingènua a una consciència crítica, de la consciència crítica a una consciència contemplativa i creadora, i, en definitiva, de la malfiança a la confiança. Llavors ens adonem que el diàleg és el veritable camí vers la veritat. Analitzem una mica la bellesa d'aquest itinerari relacional.

L'autenticitat personal és interior, però també, i al mateix temps, esdevé relacional, perquè ens fa passar de l'aïllament tancat al contacte obert amb tot i tots. Aquest contacte continuat, en un primer moment, ens fa passar d'una consciència ingènua a una consciència crítica, que ens obre els ulls i ens fa discernir la paradoxa de la complexitat i la senzillesa de les coses. La consciència crítica, amb el pas del temps, possibilita passar de la criticitat a la creativitat, és a dir, ens va obrint a una consciència contemplativa i creadora, que no es limita a valorar la situació teòricament desconnectada dels fets reals, sinó a tocar de peus a terra i transformar la realitat social adequadament.

En el camí de la maduració de la consciència tenim fracassos i disgustos, però també encerts i alegries. Amb aquesta experiència realista, ens adonem que hi ha raons per a la malfiança, però que també n'hi ha per a la confiança. El pas de la malfiança a la confiança ens fa descobrir un nou alè de vida que ens fa realistes, lúcids i feliços, puix que ens ajuda a superar el bloqueig autodestructiu de la negativitat i a potenciar la força de la creativitat.

Si ens adonem bé del que significa aquesta transformació de la consciència, veurem que s'edifica en el diàleg, entès com a *camí-compartit-vers-la-veritat*. El mateix terme "diàleg", justament, significa anar caminant, a través de la paraula, vers el *logos* (la veritat), la veritat interna, la veritat dels altres i la veritat total. En aquest camí dialògic és possible anar superant la pròpia alienació interna, la negació agressiva dels altres o la imitació de llurs errors i la

competitivitat social. En canvi, en el camí dialogal anem assolint una autonomia personal que ens fa simultàniament independents, però al mateix temps també interdependents. El diàleg, entès d'aquesta manera, doncs, obre i acompanya el camí real de l'autenticitat.

Tanmateix, també hem de prendre consciència que els camins de l'autenticitat personal i relacional són dialèctics. Com més autenticitat personal, més capacitat d'autenticitat relacional i, a l'inrevés, com més autenticitat relacional, més capacitat d'autenticitat personal. Per això, l'autenticitat personal i relacional està cridada a ésser l'estímul principal de la renovació de la humanitat en el nostre temps.

Al llarg dels segles, a la nostra societat, hem viscut i seguim vivint diverses revolucions remarcables: la revolució industrial, la revolució obrera, la revolució juvenil, la revolució feminista, la revolució ecològica, la revolució de les noves tecnologies, etc. Actualment ha arribat el moment de fer la revolució de l'autenticitat, que posi el misteri de la persona al centre de tot, que opti decididament i eficaçment pel bé comú i, assenyaladament, en l'opció decidida i prioritària pels pobres i marginats de la terra. Tanmateix, ara com ara, la conversió a l'autenticitat és encara la revolució pendent i la clau de futur de la humanitat.

No partim de zero, perquè hi ha diverses figures públiques que testimonien la força de l'autenticitat i també hi ha molts testimonis senzills de persones silencioses que viuen en l'autenticitat. Cal, però, endegar un moviment revolucionari massiu que, al mateix temps que canvia l'ambient social i transforma les estructures, estimuli cada persona a viure l'autenticitat en plenitud.

III. L'autenticitat total

El camí de l'autenticitat personal i relacional el podem compartir tots els éssers humans. Hi ha un moment, però, en el qual un sector de persones i grups se senten plenament realitzats en l'humanisme, perquè creuen que obre la persona al misteri amagat en la vida de cada dia, és a dir, a la veritat, la justícia, l'amor i la llibertat. En canvi, hi ha un altre sector que no en té prou amb això i vol seguir explorant què hi ha al darrere d'aquests valors universals. Tots plegats estem d'acord en un tant per cent molt elevat de la vivència de l'autenticitat. Tanmateix, hi ha persones que pensem que aquesta petita diferència que ens separa tal vegada no és significativa en la

quantitat, però ho és, i molt, en la qualitat. Es tracta de l'experiència de l'autenticitat total¹⁰.

Les persones que, tot compartint el camí de l'autenticitat personal i relacional amb tothom, hem optat per buscar i anar descobrint què hi ha en el fons, com arrels fondants de l'autenticitat, ens emportem la sorpresa que, com més avancem, més pobres ens veiem per formular-ho amb paraules humanes. No vivim un camí simplista i dualista, sinó caminem per un desert permanent que de tant en tant ens ofereix un oasi de llum i de tendresa. Solament es pot seguir caminant si hom pren consciència de la pobresa i opta per assumir-la des de la senzillesa.

Els grans místics, tant de la tradició oriental com de la tradició occidental, han formulat aquest *pelegrinatge pel desert* com un procés d'anar-nos desprenent de tot per tal de poder albirar una mica la utopia de la totalitat. A tall d'exemple, val la pena recollir la síntesis dels monjos Anselm Grün i Willigis Jäger, que, després d'un llarg diàleg, formulen la seva experiència en allò que els uneix i allò que els separa. Ofereixen una mostra dels encontres i diversitats de la tradició oriental de la pràctica del Zen i la tradició occidental, també original de l'Orient Mitjà, de la saviesa de l'evangeli¹¹.

Personalment, m'he hagut d'anar desprenent de diferent bagatges, que en altres temps creia molt importants, per tal de poder seguir explorant aquest camí de l'autenticitat total. El primer bagatge fou l'imperi de la ideologia, com un absolut. Tots tenim una ideologia, perquè anem ordenant les nostres experiències i idees; però, si no vigilem, la ideologia pot acabar essent una presó que no ens deixa veure i ens impedeix l'autenticitat. De vegades aquesta pressió de la ideologia alienant ens ve de fora i de les actuacions dels grups dominants. També cal alliberar-se d'aquesta pressió de les ideologies exteriors dominants. L'alliberament de l'imperialisme de les ideologies és fonamental, tot i que no s'acaba de superar mai del tot.

El segon bagatge del qual m'he hagut d'anar alliberant ha estat el de l'imperi de les emocions, sentiments i de la necessitat del reconeixement dels altres. Aquest alliberament emocional encara és més difícil que el de les ideologies dominants, perquè sentir-se reconegut

¹⁰ Vegeu la reflexió metafísica i teològica del professor Dr. Josep Martí i Cristòfol, *Incredulitat i experiència de Déu*, dins les publicacions de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida, *Col·lecció Quaderns IREL*, 33 (2014) 91 – 94.

¹¹ Anselm Grün – Willigis Jäger, *El misterio más allá de todos los caminos. Lo que nos une y lo que nos separa*, Desclée De Brouwer, Bilbao, 2014.

i estimat, ésser protagonista de la pròpia vida, és una necessitat bàsica de la persona. El problema ve quan, per tal d'ésser acceptats, deixem d'ésser nosaltres mateixos. És per això que hem d'aprendre a no sentir-nos ferits quan els altres dissenteixen de la nostra manera de veure les coses i, encara més, quan els elogis dels altres ens poden arribar a fer pensar que la nostra aportació és "important". L'alliberament d'aquest parany és llarg, i tampoc no s'acaba de superar mai del tot.

El tercer bagatge del qual em vaig alliberant és aquell que ve de donar més importància de la que tenen a les obres i l'acció que portem entre mans. Aquest alliberament és subtil, perquè de vegades confonem la quantitat de les nostres actuacions amb l'autèntica donació d'amor. Amb els anys, també anem descobrint que no hem estimat més quan hem fet més coses, sinó quan, tot fent el que hàviem de fer, ho hem viscut des de la pobresa i la humilitat.

L'obertura a l'autenticitat total equival a l'obertura al que podem anomenar una *esperança crucificada*, que sembla una contradicció, però que és la pura realitat. L'*esperança* foragita la por i ens fa caminar amb fermesa. La *crucifixió* ens fa realistes i ens allibera del parany de la ideologia dominant, de la dependència del reconeixement i de l'alienació de la dependència de les obres que portem entre mans.

L'obertura al camí de l'autenticitat total del *Misteri* present en la fondària de la vida ens fa descobrir la senzillesa de la veritable autenticitat. Aleshores, hom es va adonant que en el camí de l'autenticitat acabem essent *caçadors caçats*. Efectivament, buscàvem amb esforç i deler el misteri amagat en el fons de la vida i, en realitat, el misteri ens ha sorprès i ha sortit al nostre encontre quan menys pensàvem i esperàvem. Buscàvem la verificació d'aquesta presència per la via de la veritat i ens ha sorprès descobrir que la veritat no es diu, sinó que es fa per la via de l'amor¹². Finalment ens adonem que el camí vers l'autenticitat total no és una conquesta, sinó el do de la senzillesa.

Conclusió

Som a les portes d'una gran revolució pendent: la revolució de l'autenticitat personal, relacional i total. Es tracta d'una revolució silenciosa, que ja està en marxa, però que no és un *esprint* sinó una

¹² 1Jn. 3, 14.

marató. En aquesta reflexió he volgut mostrar que paga la pena intentar ésser un explorador i cooperant en la recerca d'aquesta nova *terra promesa* de la humanitat, perquè, quan hom camina en l'autenticitat, viu en la veritat, i la veritat és l'amor.

Lleida, Nadal de 2014

Ramon Prat i Pons

Vicari general de la diòcesi de Lleida

Director de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida

[Article aprovat per a la seva publicació el febrer de 2015]